

Wydawnictwo Lex Manual

Kodeks Cywilny

SKRYPT Z TEKSTU
USTAWY

CZĘŚĆ OGÓLNA

Adwokat Michał Wysocki

Kodeks cywilny. Część ogólna

Skrypt z tekstu ustawy

Stan prawny: 10 lutego 2022 r.

Michał Wysocki
Adwokat

www.lexmanual.pl

Materiały edukacyjne z
różnych dziedzin prawa

www.copywritingprawniczy.pl

Tworzenie artykułów,
notek na bloga i e-
booków prawniczych na
zamówienie

Niniejsza publikacja ma charakter informacyjny i edukacyjny - nie stanowi wiążącej porady prawnej lub podatkowej, a autor i wydawca nie ponoszą odpowiedzialności za jej wykorzystanie. Podczas przygotowywania tekstu dochowano starań, by informacje zamieszczone w publikacji były zgodne z obowiązującym stanem prawnym. Nie gwarantujemy ich aktualności w późniejszym czasie (w szczególności w przypadku zmiany stanu prawnego).

Na przygotowanie tej publikacji poświęcono wiele czasu i sił, dlatego prosimy, by jej nie udostępniać, kserować lub w inny sposób reprodukować. Nieuprawniona dystrybucja stanowi złamanie prawa.

LEX MANUAL

Wydawnictwo Lex Manual

Piła 2022

ISBN 978-83-964248-0-8

Format PDF

Spis treści

Wstęp.....	6
Skróty.....	8
Część ogólna.....	9
Przepisy wstępne.....	9
Osoby.....	10
Osoby fizyczne.....	10
Osoby prawne.....	16
Przedsiębiorcy i ich oznaczenia.....	20
Mienie.....	23
Czynności prawne.....	27
Przepisy ogólne.....	27
Zawarcie umowy.....	30
Forma czynności prawnych.....	37
Wady oświadczenia woli.....	42
Warunek.....	45
Przedstawicielstwo.....	47
Termin.....	53
Przedawnienie roszczeń.....	55

Wstęp

O tym, że nauka prawa nie należy do prostych zdań, mogą opowiedzieć wszyscy studenci tego kierunku, a także każdy, kto w trakcie swojego życia musiał przyswoić większą partię prawniczej wiedzy. Skuteczność nauki bardzo często wynika z jakości oraz formy dobranych materiałów edukacyjnych, które ułatwiają zapamiętywanie tekstu prawnego i przyswajanie rządzących nim zależności.

Niniejsze opracowanie jest wynikiem kilkunastoletniego doświadczenia autora w tworzeniu prawniczych opracowań, ze szczególnym uwzględnieniem skryptów. Dobrze przygotowany skrypt nie tylko niewyobrażalnie skraca czas, jaki należy poświęcić na naukę, ale także zdecydowanie ją ułatwia. Szersze omówienie zasad dotyczących nauki ze skryptów znajduje się w książce **Jak uczyć się prawa?** Z tego i podobnych skryptów skorzystało do tej pory tysiące osób, chwalać sobie jakość i przejrzystość przyjętej formy.

Oddając w Wasze ręce skrypt z ustawy Kodeks cywilny – Część ogólna należy wyjaśnić, że nie jest on w stu procentach powtórzeniem treści przepisów. Tam, gdzie istniała taka możliwość, materiał grupowano w przyswajalne partie, powszechnie zastosowano także wyróżnienia najważniejszych słów danego zagadnienia.

Skrypt jest zgodny z obowiązującym stanem prawnym. Z uwagi na przyjętą formę, czasami stosowano w nim pewne uproszczenia. Z tego też powodu przygotowując się do nauki lub pracy z Kodeksem, warto choć raz przeczytać go od deski do deski.

By pobudzić mózg do działania oraz zmniejszyć i tak obszerne rozmiary skryptu, zastosowano szereg skrótów, które zostały wyjaśnione w dalszej części pracy. W zależności od kontekstu, skrót dotyczyć może liczby pojedynczej lub mnogiej danego wyrażenia.

Michał Wysocki

luty 2022 r.

Skróty

W opracowaniu wykorzystano następujące skróty:

- **CEIDG** - Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej;
- **GR** – gospodarstwo rolne;
- **JST** – jednostka samorządu terytorialnego;
- **KC** – Kodeks cywilny;
- **KRS** – Krajowy Rejestr Sądowy;
- **OF** – osoba fizyczna;
- **OP** – osoba prawna;
- **SP** – Skarb Państwa;
- **ZWS** – zasady współżycia społecznego.

Część ogólna

Przepisy wstępne

Kwestie ogólne:

1. **zakres regulacji KC** - stosunki cywilnoprawne między OF i OP
2. **nieretroakcja** - ustawa nie ma mocy wstecznej (wyjątek - wynika to z jej celu lub brzmienia)
3. **ciężar dowodu** - ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne
4. **domniemanie dobrej wiary** - jeżeli ustawa uzależnia skutki prawne od dobrej lub złej wiary, domniemywa się istnienie dobrej wiary

Nadużycie prawa:

1. nie można czynić ze swego prawa **użytku, który by był sprzeczny** ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z ZWS
2. **skutki nadużycia** - działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony

Osoby

Osoby fizyczne

Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych

Zdolność prawna:

1. każdy człowiek **od chwili urodzenia** ma zdolność prawną
2. **w razie urodzenia** się dziecka domniemywa się, że przyszło ono na świat żywe

Pełnoletność:

1. skończenie **18 lat** lub **małżeństwo**
2. **unieważnienie małżeństwa** nie uchyla wcześniejszej pełnoletności

Pełna zdolność do czynności prawnych – po osiągnięciu pełnoletności.

Ograniczona zdolność do czynności prawnych – przesłanki:

1. ukończone **13 lat**, brak pełnoletności
2. ubezwłasnowolnienie **częściowe**

Ograniczona zdolność do czynności prawnych – skutki:

1. **zgoda przedstawiciela** - do ważności czynności prawnej, przez którą osoba ograniczona w zdolności do czynności prawnych zaciąga zobowiązanie lub rozporządza swoim prawem, potrzebna jest zgoda jej przedstawiciela ustawowego
2. **ważność** umowy zaciągniętej bez zgody **zależy od potwierdzenia umowy przez przedstawiciela lub samą osobę** (po osiągnięciu pełnej zdolności)
3. strona, która zawarła umowę z osobą ograniczoną w zdolności do czynności prawnych, **nie może powoływać**

się na **brak zgody przedstawiciela** ustawowego, ale może wyznaczyć przedstawicielowi **termin** do potwierdzenia umowy (strona jest wolna po bezskutecznym upływie terminu)

4. **czynność jednostronna** - jeśli wymagała zgody przedstawiciela, a jej nie było – nieważna
5. **drobne sprawy życia codziennego** - można bez zgody przedstawiciela ustawowego zawierać takie umowy
6. **zarobek** - można bez zgody przedstawiciela ustawowego rozporządzać swoim zarobkiem, chyba że sąd opiekuńczy z ważnych powodów inaczej postanowi
7. **przedmioty swobodnego użytku** - jeżeli przekazał je przedstawiciel, pełna zdolność w zakresie czynności prawnych, które tych przedmiotów dotyczą (wyjątek - czynności prawne, do których dokonania nie wystarcza zgoda przedstawiciela)

Brak zdolności do czynności prawnych:

1. **przesłanki** - poniżej 13 lat i ubezwłasnowolnienie całkowite
2. **skutek** – czynność prawna nieważna
3. **umowy dnia codziennego** - osoba zawarła umowę należącą do umów powszechnie zawieranych w drobnych bieżących sprawach życia codziennego - umowa ważna z chwilą jej wykonania, chyba że pociąga za sobą rażące pokrzywdzenie tej osoby

Ubezwłasnowolnienie całkowite:

1. **przesłanki** - **ukończone 13 lat**, wskutek choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych (uzależnienie), osoba **nie jest w stanie kierować swym postępowaniem**

2. **skutek** - ustanawia się **opiekę**, chyba że osoba pozostaje jeszcze pod władzą rodzicielską

Ubezważnowolnienie częściowe:

1. **przesłanki** - osoba **pełnoletnia**, z powodu choroby psychicznej, niedorozwoju umysłowego albo innego rodzaju zaburzeń psychicznych (uzależnienie) **potrzebna jest jej pomoc** do prowadzenia jej spraw, a **nie jest konieczne** ubezważnowolnienie **całkowite**
2. **skutek** - ustanawia się **kuratelę**

Dobra osobiste - charakterystyka:

1. **dobra osobiste** człowieka pozostają **pod ochroną prawa cywilnego** niezależnie od ochrony przewidzianej w innych przepisach
2. **przykłady**: zdrowie, wolność, cześć, swoboda sumienia, nazwisko lub pseudonim, wizerunek, tajemnica korespondencji, nietykalność mieszkania, twórczość naukowa, artystyczna, wynalazcza i racjonalizatorska

Dobra osobiste - żądania:

1. **zagrożenie dobra osobistego** - można żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne
2. **naruszenie dobra osobistego** - można żądać zaniechania działania, usunięcia skutków, zadośćuczynienia pieniężnego lub zapłaty odpowiedniej sumy pieniężnej na wskazany cel społeczny, naprawienia szkody na zasadach ogólnych

Konsument - osoba fizyczna + dokonująca z przedsiębiorcą czynności prawnej + niezwiązanej bezpośrednio z jej działalnością gospodarczą lub zawodową

Miejsce zamieszkania

Miejsce zamieszkania:

1. **miejscowość**, w której **OF przebywa z zamiarem stałego pobytu**
2. **można mieć tylko jedno** miejsce zamieszkania

Miejsce zamieszkania dziecka pozostającego pod władzą rodzicielską:

1. miejsce zamieszkania rodziców
2. tego z rodziców, któremu wyłącznie przysługuje władza rodzicielska
3. tego z rodziców, któremu zostało powierzone wykonywanie władzy rodzicielskiej

Dziecko i pupil:

1. **władza rodzicielska przysługuje na równi obojgu rodzicom mającym osobne miejsce zamieszkania** - miejsce zamieszkania dziecka jest u tego z rodziców, u którego dziecko stale przebywa
2. **dziecko nie przebywa stale u żadnego z rodziców** - jego miejsce zamieszkania określa sąd opiekuńczy
3. **miejscem zamieszkania osoby pozostającej pod opieką** jest miejsce zamieszkania opiekuna

Uznanie za zmarłego

Uznanie za zmarłego - przesłanki:

1. **zaginiony** może być uznany za zmarłego, jeżeli **upłynęło 10 lat** od końca roku kalendarzowego, w którym według istniejących wiadomości jeszcze żył
2. gdyby w **chwili uznania za zmarłego zaginiony ukończył 17 lat** - wystarcza upływ **5 lat**
3. uznanie za zmarłego **nie może nastąpić przed** końcem roku kalendarzowego, w którym zaginiony ukończyłby **23 lata**

Uznanie za zmarłego - szczególne zdarzenia:

1. **zaginięcie w związku z katastrofą** statku lub okrętu albo w związku z innym szczególnym zdarzeniem
2. można uznać za zmarłego po upływie **6 miesięcy od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie**
3. **nie można stwierdzić katastrofy statku lub okrętu** - bieg terminu sześciomiesięcznego rozpoczyna się z upływem roku od dnia, w którym statek lub okręt miał przybyć do portu przeznaczenia, a jeżeli nie miał portu przeznaczenia - z upływem 2 lat od dnia, w którym była ostatnia o nim wiadomość
4. **zaginięcie w związku z bezpośrednim niebezpieczeństwem dla życia nieprzewidzianym wyżej** - można uznać za zmarłego po upływie 1 roku od dnia, w którym niebezpieczeństwo ustalo albo według okoliczności powinno było ustać

Domniemanie śmierci:

1. **domniemanie** - zaginiony zmarł w chwili oznaczonej w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego

2. **chwila domniemanej śmierci** - chwila, która według okoliczności jest najbardziej prawdopodobna, a w braku wszelkich danych - pierwszy dzień terminu, z którego upływem uznanie za zmarłego stało się możliwe
3. **w orzeczeniu o uznaniu za zmarłego czas śmierci został oznaczony tylko datą dnia** - za chwilę domniemanej śmierci zaginionego uważa się koniec tego dnia.
4. **kilka osób utraciło życie podczas grożącego im wspólnie niebezpieczeństwa** - domniemywa się, że zmarły jednocześnie

Osoby prawne

Osobowość prawna:

1. OP - SP i jednostki organizacyjne, którym **przepisy przyznają osobowość prawną**
2. **powstanie, ustrój i ustanie OP** określają właściwe przepisy
3. w wypadkach i w zakresie w przepisach przewidzianych organizację i sposób działania OP reguluje także jej **statut**
4. jednostka organizacyjna uzyskuje osobowość prawną **z chwilą jej wpisu do właściwego rejestru** (przepis może stanowić inaczej)

Odpowiedzialność subsydiarna:

1. **jednostki organizacyjne niebędące OP**, którym ustawa przyznaje zdolność prawną - odpowiednie stosowanie przepisów o OP
2. **zasady odpowiedzialności** (jeśli przepis nie stanowi inaczej) - za zobowiązania jednostki odpowiedzialność subsydiarną ponoszą jej członkowie, a odpowiedzialność powstaje z chwilą, gdy jednostka organizacyjna stała się niewypłacalna

Organy - OP działa przez swoje organy w sposób przewidziany w ustawie i w opartym na niej statucie.

Brak umocowania organu:

1. zawierający umowę jako organ OP nie ma umocowania albo przekroczy jego zakres - ważność umowy zależy od jej potwierdzenia przez OP
2. **druga strona może wyznaczyć OP**, w której imieniu umowa została zawarta, **odpowiedni termin** do potwierdzenia umowy (po upływie terminu staje się wolna)

3. **brak potwierdzenia** - organ OP obowiązany jest do zwrotu tego, co otrzymał od drugiej strony w wykonaniu umowy, oraz do naprawienia szkody, którą druga strona poniosła przez to, że zawarła umowę nie wiedząc o braku umocowania lub o przekroczeniu jego zakresu (stosuje się odpowiednio, **gdy OP nie istnieje**)

Brak umocowania organu przy jednostronnej czynności prawnej:

1. dokonana przez działającego jako organ OP bez umocowania albo z przekroczeniem jego zakresu jest nieważna
2. gdy ten, komu zostało złożone oświadczenie woli w imieniu OP, zgodził się na działanie bez umocowania, stosuje się odpowiednio przepisy o zawarciu umowy bez umocowania

Pozostałe kwestie:

1. **siedzibą OP** jest miejscowość, w której ma siedzibę jej organ zarządzający (jeżeli ustawa lub statut nie stanowi inaczej)
2. przepisy o ochronie **dóbr osobistych** OF stosuje się odpowiednio do OP

Brak organów i kurator:

1. **OP nie może być reprezentowana lub prowadzić swoich spraw** ze względu na brak organu albo brak w składzie organu uprawnionego do jej reprezentowania - sąd ustanawia dla niej **kuratora**, który podlega nadzorowi sądu
2. **do czasu powołania albo uzupełnienia składu organu albo ustanowienia likwidatora, kurator reprezentuje OP** oraz prowadzi jej sprawy w granicach określonych w zaświadczeniu sądu

3. **kurator niezwłocznie podejmuje czynności** zmierzające do powołania albo uzupełnienia składu organu OP uprawnionego do jej reprezentowania, a w razie potrzeby do jej likwidacji

Pod rygorem nieważności kurator jest obowiązany uzyskać zezwolenie sądu rejestrowego na:

1. **nabycie i zbycie przedsiębiorstwa** lub jego zorganizowanej części oraz na dokonanie czynności prawnej, na podstawie której następuje oddanie przedsiębiorstwa lub jego zorganizowanej części do czasowego korzystania
2. **nabycie i zbycie oraz obciążanie nieruchomości**, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości

Okres ustanowienia kuratora:

1. kuratora ustanawia się na okres nieprzekraczający **roku**
2. **w szczególnie uzasadnionych** przypadkach można przedłużać ustanowienie kuratora **na czas oznaczony**, jeżeli czynności kuratora nie mogły zostać zakończone przed upływem okresu, na który został ustanowiony

Rozwiązanie OP:

1. **czynności** podjęte przez kuratora **nie doprowadziły do powołania lub uzupełnienia składu organu OP** uprawnionego do jej reprezentowania albo jej likwidacji
2. **kurator występuje niezwłocznie** do sądu rejestrowego o rozwiązanie OP
3. **nie narusza to uprawnień** kuratora do wystąpienia z żądaniem rozwiązania OP na podstawie odrębnych przepisów

Skarb Państwa:

1. **SP jest w stosunkach cywilnoprawnych podmiotem praw i obowiązków**, które dotyczą mienia państwowego nienależącego do innych państwowych OP
2. **wzajemna odpowiedzialność** - SP nie ponosi odpowiedzialności za zobowiązania państwowych OP, chyba że przepis stanowi inaczej, a państwowe OP nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania SP
3. **nieodpłatne przejęcie określonego składnika mienia od państwowej OP na rzecz SP** - odpowiadają solidarnie za zobowiązania powstałe w okresie, gdy składnik stanowił własność danej OP, do wysokości wartości tego składnika ustalonej według stanu z chwili przejęcia, a według cen z chwili zapłaty
4. punkty 2 i 3 stosuje się odpowiednio do **JST i samorządowych OP**

Przedsiębiorcy i ich oznaczenia

Przedsiębiorca:

1. **OF, OP i jednostka** organizacyjna, o której mowa wyżej
2. **prowadzący** we własnym imieniu **działalność gospodarczą** lub zawodową

Firma:

1. **przedsiębiorca działa pod firmą** (nazwą)
2. firmę **ujawnia się we właściwym rejestrze**, chyba że przepis stanowi inaczej
3. firma przedsiębiorcy **powinna się odróżniać dostatecznie od firm innych przedsiębiorców** prowadzących działalność na tym samym rynku
4. **firma nie może wprowadzać w błąd** (w szczególności co do osoby przedsiębiorcy, przedmiotu działalności przedsiębiorcy, miejsca działalności, źródeł zaopatrzenia)

Firma osoby fizycznej:

1. firmą jest jej **imię i nazwisko**
2. możliwe włączenie do firmy **innych określeń**

Firma osoby prawnej:

1. firmą jest jej **nazwa**
2. firma zawiera **określenie formy prawnej** OP, które może być podane w skrócie
3. możliwe włączenie do firmy **innych określeń**
4. **dane OF w firmie** - firma może zawierać nazwisko lub pseudonim OF, **jeżeli służy to ukazaniu związków** tej osoby z powstaniem lub działalnością przedsiębiorcy + umieszczenie w firmie nazwiska albo pseudonimu OF **wymaga pisemnej zgody** tej osoby, a w razie jej śmierci - zgody jej małżonka i dzieci

5. przedsiębiorca może posługiwać się **skrótom firmy**
6. **firma oddziału** OP zawiera pełną nazwę tej osoby oraz określenie "oddział" ze wskazaniem miejscowości, w której oddział ma siedzibę

Zmiana firmy:

1. zmiana firmy wymaga **ujawnienia w rejestrze**
2. w razie przekształcenia OP można zachować jej dotychczasową firmę z wyjątkiem określenia wskazującego formę prawną OP, jeżeli uległa ona zmianie (analogicznie dla spółki osobowej)

Zakaz zbycia:

1. firma **nie może być zbyta**
2. **przedsiębiorca może upoważnić innego przedsiębiorcę do korzystania** ze swej firmy, jeżeli nie wprowadza to w błąd

Utrata wspólnika:

1. w przypadku utraty członkostwa przez wspólnika, którego nazwisko było umieszczone w firmie, **spółka może zachować w swej firmie nazwisko byłego wspólnika tylko za wyrażoną na piśmie jego zgodą**, a w razie jego śmierci - za zgodą jego małżonka i dzieci
2. stosuje się **odpowiednio w wypadku kontynuowania działalności gospodarczej OF przez inną OF** będącą jej następcą prawnym
3. **kto nabywa przedsiębiorstwo, może je nadal prowadzić pod dotychczasową nazwą** - należy umieścić dodatek wskazujący firmę lub nazwisko nabywcy, chyba że strony postanowiły inaczej

Naruszenie prawa do firmy:

1. przedsiębiorca, którego prawo do firmy zostało zagrożone cudzym działaniem, **może żądać zaniechania tego działania**, chyba że nie jest ono bezprawne
2. w razie dokonanego naruszenia **może on żądać usunięcia jego skutków, złożenia oświadczenia** lub oświadczeń w odpowiedniej treści i formie, **naprawienia** na zasadach ogólnych **szkody** majątkowej lub **wydania korzyści** uzyskanej przez osobę, która dopuściła się naruszenia